

Egészen átalakítja az ötéves terv a magyar könyvtárügyet

Könyvtáraink a tudományt és a népet szolgálják a jövőben

„Ha majd a szellem napvilága
Raggog minden ház ablakán...”
(Petőfi)

Az országgyűlés az ötéves terv törvényében a kulturális színvonal emelését is a magyar nép jövőjének alapjai közé iktatta, kimondván, hogy „az 1950–54-es tervidőszakban fel kell számolni a volt uralkodó osztályok műveltségi monopóliumát, lehetővé kell tenni a dolgozó osztályok kulturális felemelkedését...” E nagy eszme megvalósítását, amelyért a XIX. század legnagyobb magyar költői, — Petőfi, Vörösmarty — küzdöttek és énekeltek, az iskolákon kívül legjobban a könyvtár szolgálja. A haladó-szellemű könyvtár ma már nemcsak az emberiség „emlékezőtehetsége”, mint Schopenhauer értelmezte, hanem az új tudományok kutató műhelye is, ahol minden tanulmánygő, önképzéssel is, magáévá teheti, amit „a tapasztalat aranybányáiból kifejtett az idő”.

Könyvtári Központok könyvtárügyünk élén

A népi demokrácia idejében fölismerte, hogy a könyvtárak e nagy haladászellemeű célját csak központi szervező irányító és ellenőrző szerv útján valósíthatja meg, ezért a korszerűtlen és e hivatás betöltésére alkalmatlannak ítélt Országos Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központot már 1945-ben Országos Könyvtári Központtá alakította át. Feladatait ugyan már ekkor kijelölték, de az új szerv csak 1948. a fordulati éve óta fejlődhetik azzá, aminek betöltésére létrehozták.

Az Országos Könyvtári Központ elmondhatja, hogy könyvtáraink újjáépítették amit a háború rombadöntött sőt újat is építettek, mert színvonaluk jóval magasabb, mint a háború előtt volt. A könyvállomány jelentősen meghaladja a tíz év előtti mennyiséget és pótolta azt, ami a felszabadulás előtt hiányzott könyvtárainkból, az ideológiai munkákat és a szovjet irodalmat

Forrás: *Kis Újság*
Órnapert 1950. I. 9

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Hely

Idő

Személy

Helyszám

Beszédes számadatok bizonyítják könyvtáraink fejlődését. Az ország legnagyobb könyvtárainak könyvállománya például így alakult: a Széchenyi-könyvtár 1938-ban egymillió 22.000 kötettel bírt, 1948-ban köteteinek száma 1.222.027. Az Egyetemi Könyvtár gyarapodása 725.316-ról 792.282-re, a Tudományos Akadémiaé 490.000-ról 690.000-re, a Fővárosi Könyvtáré 485.027-ről 569.053-ra növekedett. Az olvasótermelátogatók és könyvkölcsönzők száma a Széchenyi-könyvtárban 18.121-ről 29.078-ra, az Egyetemi Könyvtárban pedig 44.871-ről 66.607-re szökött fel. A szovjet könyvállomány a Széchenyi-könyvtárban 5358, az Egyetemi Könyvtárban 3005, a Tudományos Akadémia Könyvtárában 2921 érdekes adatok számolnak be az olvasók számának növekedéséről 1946-tól.

1948-ig. A Széchenyi Könyvtárban 6148-ról 34.118-ra, az Egyetemi Könyvtárban 17.979-ről 47.587-re, a Tudományos Akadémia könyvtárában 614-ről 1867-re, a Fővárosi Könyvtár központjában és fiókjaiban 347.192-ről 454.888-ra emelkedett az olvasók száma. Az akadémiai könyvtárnál azonban figyelembe kell venni, hogy az olvasóterem ez év novemberéig használatatlan volt.

Mit valósít meg az ötéves terv!

Az ötéves terv hatalmas feladatok elé állítja az Országos Könyvtári Központot. Tudományos könyvtárainknak ugyanis gyökeresen át kell alakulniuk, hogy a dolgozó népet szolgáló terv alapján működő, az új-fajta tudomány nagyszabású fejlődését elősegítő eszközökké lehessenek.

Az Országos Könyvtári Központ átmenetileg az egész magyar könyvtári ügynek központi szerve volt, ezért hárult reá az első tíz közzeti könyvtár megszervezésének és felállításának nagyarányú munkája is. A Népművelési Minisztérium létrejöttével általános feladatköréntk a népi és közművelődési könyvtárakra vonatkozó részét átvette a minisztérium irányításával működő Népkönyvtári Központ, az Országos Könyvtári Központ pedig a tudományos és szak-könyvtárak központjává alakult át. Feladatkörét gyakorlati szempontból meghatározzák a magyar tudományos könyvtáraknak az ötéves tervben kijelölt feladatai.

A könyvtári központnak az ötéves terv során meg kell szüntetnie a jelenlegi szervezeteit. Az egyes könyvtárak működési köre ugyanis nincs pontosan meghatározva, gyűjtési területük határai bizonytalanok és ahelyett, hogy kiegészítenék egymás munkáját, gyakran részben ugyanazon a téren dolgoznak. Az ötéves terv korszakában a központi megszűnteti a tudományos könyvtárak elszigeteltségét és kiéptíti együttműködésüket. A mostani, gyakran avult, módszereket a könyvtári technikában korszerűekkel helyettesíti és egységet teremt a módszerek alkalmazásában, a könyvek feldolgozásában (katalogizálás, szakok szerint való beosztás), a kölcsönzési eljárásokban és kifejleszti a könyvtárak legfontosabb szolgálatát, az olvasót tanácsal ellátó, irányító és közvetlenül segítő bibliográfiai működését.

A szociális fejlődés önképzésre ösztönöz és a tudomány demokratizálása olyanokat is bekapcsol így a tudományos munkálkodásba, akik számára ez egészen új működési terület: elmunkásokat, újtókat, sztahanovistákat, különösen műszaki, vegyszeri, mezőgazdasági téren. A bibliográfiai szolgálatnak ez új kutatók megsegítésében is nagy szerep jut.

A tudományos könyvtáraknak szervesen együtt kell működnie a köz-művelődési könyvtárakkal, a szervező és egységesen irányító működés is a központi egyik nagy feladata. Az Országos Könyvtári Központ feladatai közé tartozik a tudományos könyvtárak személyzetének kiképzése és továbbképzése, valamint az olyan központi munkák is, mint a központi címjegyzék összeállítása, könyvtári távkönyvek és segédkönyvek kiadása, a fős példányok szélesztása, a köz-könyvtárak gyarapodásának könyves és folyóiratnyilvántartása, könyvtár-tudományi dokumentáció és a bibliográfiai nyilvántartások.

Az ötéves terv megvalósítása a magyar könyvtárügyet egészen korszerűvé alakítja át, hogy minden lélekzélvétel a népközlársaság gazdasági, társadalmi és politikai fejlődését szolgálja.